Prof. dr hab. Andrzej Powałowski
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Gdański

Gdańsk, dnia 7 sierpnia 2022 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej p.t.

„Problematyka prawna instrumentów finansowych na rynku odnawialnych źródeł energii" autorstwa mgr. Kamila Olczaka

I. Ocena koncepcji, struktury i metodologii rozprawy

Przedłożona do recenzji rozprawa poświęcona została problematyce prawnej, w tym głównie konstrukcji i roli instrumentów finansowych na rynku odnawialnych źródeł energii (OZE). Wypada w pełni zgodzić się z Autorem, że odnawialne źródła energii stanowią alternatywę dla tradycyjnych nośników energii, a korzystanie z OZE jest potrzebą społeczną i gospodarczą wobec zagrożeń dla środowiska i klimatu związanych z energetyką konwencjonalną. Ponadto Autor zasadnie zauważa, że zwiększanie udziału OZE w bilansie energetycznym, a zarazem postęp technologiczny kreowany przez korzystanie z OZE powinny być postrzegane w perspektywie bezpieczeństwa energetycznego, rozwoju konkurencji, efektywności ekonomicznej, wymogów środowiska oraz równoważenia interesów społecznych i gospodarczych. Także właściwe jest stwierdzenie Doktoranta odnośnie potrzeby promowania OZE poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki energetycznej oraz optymalnego planowania.

W ślad za tym Doktorant formułuje cztery zagadnienia badawcze, a w ich ramach konstruuje właściwe hipotezy badawcze. Twierdzi On mianowicie (z czym w pełni się zgadzam), że najpierw należy zidentyfikować aktualnie wykorzystywane w celu wsparcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych instrumenty finansowe i zbadać, czy tworzą one odpowiedni system wsparcia. Następnie Doktorant uznaje za niezbędne ustalenie, czy instrumenty te służą inwestowaniu (podejmowaniu decyzji inwestycyjnych) w OZE oraz, czy zapewniają one realizację celów związanych z OZE. Wreszcie Doktorant zasadnie twierdzi, że badania wymaga ustalenie, czy systemy wsparcia produkcji energii z OZE tworzą spójny system prawny.

Twierdzenia powyższe Autor dysertacji odpowiednio rozwija i precyzuje, a następnie wspiera odpowiednimi argumentami i w konsekwencji wykazuje ich prawdziwość. Można zasadnie przyjąć, że jest to cel recenzowanej pracy i że został on wytyczony i sformułowany prawidłowo, a w rezultacie zrealizowany.

Także zasadnie Autor dysertacji przyjmuje, że zastosowanie instrumentów finansowych na rynku OZE umożliwi intensywniejsze i skuteczniejsze włączenie się w transformację w kierunku gospodarki nisko lub nawet zeroemisyjnej, a w konsekwencji zapewnieni to bezpieczeństwo energetyczne kraju. Możliwe stanie się nadto uniezależnienie się od zewnętrznych źródeł energii pochodzących z państw niedemokratycznych. Na tym tle Doktorant formułuje podstawową tezę badawczą swojej dysertacji, zgodnie z którą istnieje związek pomiędzy stosowaniem instrumentów finansowych na rynku OZE a bezpieczeństwem energetycznym kraju.

Zaznaczam jednoznacznie, że ze wszystkimi twierdzeniami i tezami sformułowanymi przez Autora rozprawy w pełni zgadzam się. Wszystkie one bowiem należy uznać za takie, która przedstawiają określone wartości badawcze i mogą być potraktowane jako punkt wyjścia dla rozważań naukowych. Każde

twierdzenie i każda sformułowana w pracy teza została właściwie sformułowana oraz jest w pełni jasna i zrozumiała.

Wyrażam przekonanie, biorąc pod uwagę treść wszystkich rozdziałów pracy, że Autor postrzega problem instrumentów finansowych wykorzystywanych na rynku OZE w sposób kompleksowy i pełny. Odzwierciedla to zarówno plan dysertacji, jak i treść poszczególnych fragmentów pracy. Odpowiednio, przy zachowaniu właściwych proporcji scharakteryzowane zostały problemy definicyjne i pojęciowe, związane z instrumentami finansowymi, gospodarką i polityką energetyczną, przedstawione zostały oraz zanalizowane podstawy prawne gospodarki energetycznej i instrumentów finansowych na rynku OZE w UE i w Polsce, wskazane zostały także w sposób właściwy kwestie odnoszące się do pomocy publicznej w sferze produkcji energii. Zagadnienia te rozpatrywane są przez Autora w różnych częściach dysertacji i większość rozważań zawartych w pracy jest im poświęcona. Poszczególne problemy podniesione w pracy, twierdzenia i tezy Autor wspiera odpowiednimi argumentami i wysnuwa właściwe wnioski. Stwierdzam zatem, w związku z tym, że tytuł dysertacji odpowiada treści owych problemów, twierdzeń i tez. Przyczynia się to do zasadniczo odpowiedniego układu i kompozycji poszczególnych części dysertacji, choć można mieć pewne zastrzeżenia co do sekwencji rozważań (o czym poniżej w pkt. II niniejszej recenzji).

Ponadto także, co wyraźnie dostrzegam, treść recenzowanej pracy i wszystkich jej części stanowi odpowiednie podłoże merytoryczne dla prezentacji i analizy problemu instrumentów finansowych na rynku odnawialnych źródeł energii.

Treść pracy pozwala na wykazanie zasadności zarysowanego we Wstępie do rozprawy celu badawczego oraz uznanie, że cel ten został w pełni osiągnięty. W tym kontekście wybór tematu pracy wydaje się jak najbardziej właściwy, a

przyjęta przez Autora koncepcja odnosząca się do kierunku i sposobu prowadzenia badań jest w pełni prawidłowa.

W pełni akceptuję także uzasadnienie wyboru tematyki dysertacji. W literaturze brak jest opracowania całościowo omawiającego zagadnienia instrumentów finansowych na rynku odnawialnych źródeł energii a zatem recenzowana praca lukę tę odpowiednio wypełnia. Z całą pewnością, odniesienie się do wskazanego zagadnienia w perspektywie rozwiązań normatywnych i instytucji prawnych, a także procedur jest zadaniem zarówno użytecznym, jak i nowatorskim, podjętym nie tylko w celu zaspokojenia własnych ambicji badawczych Doktoranta. W pełni podzielam zdanie Autora rozprawy, że wykorzystanie energii odnawialnej ma na celu zrównoważenie i zintegrowanie poszczególnych polityk: gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

Wszelkie pojawiające się w doktrynie i orzecznictwie kontrowersje związane w szczególności z analizą obowiązującego prawa, konstrukcji i wykorzystania instrumentów finansowych w sposób udany i trafny Autor nie tylko prezentuje, ale stara się je odpowiednio, przy użyciu właściwej argumentacji rozstrzygać, zestawiać ze sobą, wyjaśniać lub godzić.

Struktura rozprawy jest zasadniczo poprawna, jako że uwzględnione zostały i niekiedy odpowiednio uszeregowane podstawowe kwestie składające się na problematykę konstrukcji i wykorzystywania instrumentów finansowych. Nie jest ona nadmiernie rozbudowana, choć wielowątkowa. W moim przekonaniu trudno byłoby jednak pominąć szereg kwestii, z pozoru nieistotnych (np. dotyczących ewolucji rozwiązań prawnych), ponieważ mogłoby się to odbyć ze szkodą dla pracy.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów odnoszących się do następujących kwestii: - charakterystyki poszczególnych, odnawialnych źródeł

energii i określeniu ich roli w gospodarce energetycznej (rozdz. I), - charakterystyki czynników wpływających na rozwój rynku energii ze źródeł odnawialnych, a to głównie w kontekście bezpieczeństwa energetycznego oraz efektywności ekonomicznej i funkcjonowania rynku OZE (rozdz. II), - wskazania i określenia podstaw prawnych w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem prawa międzynarodowego, prawa UE oraz prawa krajowego (rozdz. III), - rodzajów instrumentów finansowych, którymi posługuje się państwo członkowskie oraz UE w zakresie funkcjonowania rynku OZE (rozdz. IV), - pomocy publicznej potraktowanej jako instrument wsparcia dla rynku odnawialnych źródeł energii (rozdz. V).

Powyższe uwagi i informacje przesądzają, co wyraźnie podkreślam, o ocenie recenzowanej dysertacji. Wskazać trzeba, że dysertacja jest dziełem, w ramach którego podniesione zostały istotne, zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia, problemy związane z instrumentami finansowymi oddziaływującymi na rynek odnawialnych źródeł energii. Dzieło to wykazuje się nowatorskim charakterem z uwagi na treść, zakres i przedmiot rozważań, jego Autor postrzega podnoszone kwestie w kontekście doktryny i dogmatyki prawa, międzynarodowych oraz unijnych zasad i rozwiązań normatywnych, a także krajowych aktów prawnych. Charakterystyczna dla poszczególnych fragmentów dysertacji jest wielowątkowość wywodu, dbałość o „wyczerpanie" tematów podnoszonych w pracy, prawidłowe postrzeganie istoty problemów, prezentacja argumentów i wyciąganie odpowiednich wniosków.

Monografia oparta została na wielu tekstach źródłowych. Odpowiednie wykazy (Spis literatury, Spis aktów prawnych, Wykaz stron internetowych) obejmują 45 stron tekstu (s. 186-231). Warto także zauważyć, że Autor recenzowanej monografii umiejętnie przytoczył, zacytował i skomentował poglądy doktryny. Własne stanowisko wsparł argumentami zawartymi w sporym

zestawie literatury, w tym zagranicznej. Wykaz literatury obejmuje 293 pozycje. W pracy nie zabrakło szerokiej argumentacji i trafnych wywodów opartych na literaturze przedmiotu. Niewątpliwie argumentacja Autora została wzbogacona także poprzez właściwą analizę licznych aktów normatywnych. Autor formuje obszerny wykaz aktów prawnych i innych źródeł prawa obejmujący akty prawa krajowego, prawa unijnego i międzynarodowego.

Pozytywnie oceniam efekt pracy Autora w zakresie wytyczenia przez Niego zakresu, a zarazem obszaru badań i skupienie uwagi na instrumentach finansowych, jako tych, które są najistotniejsze z uwagi na możliwość osiągania, przy ich wykorzystaniu, optymalnych efektów na rynku produkcji energii. Autor dysertacji uwzględnia w rozprawie badaną problematykę w jej złożoności merytorycznej, co oczywiście wpływa bardzo pozytywnie na wartość rozprawy.

Pozytywnie również oceniam wykorzystane przez Autora metody badawcze, w tym w szczególności metodę analizy dogmatycznej oraz prawnoporównawczą. Stwierdzam, że Autor dysponuje odpowiedną wiedzą odnośnie zastosowanych metod i – co wypada zauważyć - metody te w rzeczywistości stosuje, co pozwala mu na pełne przedstawienie badanych zagadnień w kontekście poglądów doktryny i judykatury.

II. Uwagi szczegółowe odnoszące się do zawartości merytorycznej pracy

Jednoznacznie stwierdzam na wstępie, iż w moim przekonaniu rozprawa spełnia wymogi poprawności merytorycznej. Jest pracą czyniącą zadość nie tylko standardom naukowym w zakresie wywodu teoretycznego oraz różnego rodzaju analiz, ale standardy te przerasta. Praca jako całość i zawarte w niej wywody świadczą o wiedzy Doktoranta w przedmiocie zadań państwa i jego organów w obszarze konstruowania oraz o wykorzystywania instrumentów

finansowych na potrzeby rynku energii, a także działań organów państwa (jak również instytucji unijnych) zmierzających do osiągnięcia pożądanych efektów we wskazanym obszarze realizacji zadań. Autor dotyka w swej pracy skomplikowanej materii, a to z racji zróżnicowanych, charakteryzowanych w pracy reżimów prawnych – prawa administracyjnego, finansowego, publicznego prawa gospodarczego, a także prawa Unii Europejskiej oraz prezentacji wielu szczegółowych kwestii związanych bezpośrednio lub pośrednio tylko z organizacją, funkcjonowaniem i oddziaływaniem państwa na sektor energetyczny, w tym na odnawialne źródła energii. Ich konfrontacja prowadząca do twórczych porównań i wyciągania odpowiednich wniosków pozwoliła Autorowi na wykazanie się erudycją i biegłością co do odpowiedniego wywodu prawniczego.

Przywilejem, a jak sądzę także obowiązkiem recenzenta pracy doktorskiej jest znalezienie i wskazanie nie tylko walorów takiej pracy, ale również jej mankamentów. Dostrzegam takie, choć nieliczne, w dysertacji przedłożonej przez Doktoranta. W efekcie, pozwalam sobie zauważyć, że w moim przekonaniu:

- zbyt lakonicznie i dość ogólnikowo Doktorant potraktował problematykę zarówno bezpieczeństwa energetycznego, jak i kwestie efektywności w obszarze rynku odnawialnych źródeł energii. Tymczasem zagadnienia te, w kontekście głównej hipotezy dysertacji doktorskiej oraz (w sensie materialnym) w perspektywie różnych aspektów funkcjonowania rynku odnawialnych źródeł energii, powinny być potraktowane priorytetowo i zdecydowanie bardziej szczegółowo. Są one nie tylko czynnikami wpływającymi na rozwój rynku energii ze źródeł odnawialnych (jak to podkreśla Doktorant w rozdz. II dysertacji), ale także, a może przede wszystkim, celami, do których należy dążyć poprzez odpowiednie, optymalne

konstruowanie instrumentów finansowych oraz wykorzystywanie ich na rynku energii, w tym głównie tej ze źródeł odnawialnych;

- brakuje w dysertacji uwag dotyczących innych, niefinansowych instrumentów oddziaływania państwa na gospodarkę (rynek) z zakresu OZE. Te instrumenty odgrywają także istotną rolę, czego przykładem może być sfera korzystania z energii wiatrowej;

- w rozdziałach: I, III, IV i V brak uwag wprowadzających do tych rozdziałów. Mogłyby one stanowić podstawę prezentacji zakresów przedmiotowych poszczególnych rozdziałów oraz formułowania hipotez.

Zaznaczam przy tym jednoznacznie, że każdy autor, także Autor recenzowanej dysertacji, jest ze wszech miar upoważniony do prezentowania treści swojej pracy w konfiguracji i zawartości uznanej przez Niego za prawidłową. Zgłoszone przeze mnie uwagi nie zmieniają mojej pozytywnej oceny recenzowanej pracy.

III. Uwagi odnoszące się do kwestii formalnych

Z punktu widzenia poprawności formalnej recenzowana dysertacja w pełni, całkowicie odpowiada standardom odnoszonym do prac doktorskich.

Odnośnie jej walorów, należy dostrzec, że zawiera ona dużo przypisów, także i takich, które mają charakter merytoryczny. Ich wprowadzenie do dysertacji wymagało od Autora zapoznania się z wieloma źródłami i przeanalizowania ich pod kątem możliwości wykorzystania w pracy doktorskiej.

Obszerna jest bibliografia dysertacji, ma ona właściwą konstrukcję, zawiera prawidłowe elementy, odpowiednio uszeregowane. Jak już wcześnie wskazałem bogaty jest wykaz wykorzystanej w pracy literatury, w tym zagranicznej. Obszerny jest także wykaz aktów normatywnych, które zostały właściwie przez Autora pogrupowane.

Praca napisana jest dobrym językiem, jest zgodna ze wszelkimi regułami stylistyki i gramatyki.

Z formalnego tylko punktu widzenia praca nie jest jednak wolna od pewnych, nielicznych zresztą mankamentów. Stwierdzam mianowicie, że:

- Autor dysertacji nie zawsze oznaczył prawidłowo redaktorów poszczególnych publikacji, a w niektórych przypadkach takiego oznaczenia w ogóle nie dokonał;
- nie w każdym przypadku odnajduję wskazanie na źródło poszczególnych, wykorzystanych w pracy materiałów;
- umiejscowienie aktów prawnych i materiałów źródłowych w ramach jednego, ciągłego wykazu prowadzi do jego nieprzejrzystości. W tym wykazie Autor dysertacji umieścił zarówno ustawy, jak i dyrektywy UE, rezolucje, komunikaty, zawiadomienia, opinie, załączniki, protokoły itp.

IV. Wniosek końcowy

Stwierdzam, że przedłożona rozprawa doktorska p.t. „Problematyka prawna instrumentów finansowych na rynku odnawialnych źródeł energii" spełnia wszelkie wymogi stawiane pracom doktorskim określone w art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1668, ze zm. w zw. z art. 176 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. poz. 1669 ze zm. jest bowiem oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego, a jej Autor wykazał się wiedzą teoretyczną w zakresie prawa oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wobec powyższego wnoszę o podjęcie dalszych czynności w przewodzie doktorskim Pana Magistra Kamila Olczaka.

